

6. คำนำ

พริกเป็นผักที่มีความสำคัญในด้านอาหารกับคนไทยและคนทุกชาติทั่วโลก พริกเป็นผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม จากข้อมูลขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ(FAO : Food and Agricultural Organization) ในปี 2005 พบว่า พื้นที่เก็บเกี่ยวพริกทั่วโลกมี ประมาณ 1,735,650 เฮกแตร์(ha) หรือ ประมาณ 17 ล้านไร่ ประเทศที่มีพื้นที่เก็บเกี่ยวพริกสดมากที่สุด 10 อันดับแรกของโลกได้ แก่ จีน อินโดนีเซีย ไนจีเรีย เม็กซิโก กานา ตุรกี เติร์กเมนิสถาน สหรัฐอเมริกา และไทย โดยผลผลิตทั่วโลกเฉลี่ย 25,055,870 ตัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งประเทศไทยในปี 2549/2550 มี พื้นที่ปลูกพริกรวม 474,717 ไร่ ผลผลิตประมาณ 333,672 ตัน(วรรณภาและคณะ, 2550) ซึ่งประเทศไทยมีการส่งออกผลิตผลจากพริกในปี 2550 อยู่ที่ 11, 546 ตัน คิดเป็นมูลค่า 561,796,402 บาท(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) ผลผลิตพริกกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ใช้เพื่อบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก ซึ่งนอกจากบริโภคผลสดแล้วพริกยังถูกนำไปแปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมน้ำพริกซึ่งมีไม่ต่ำกว่า 190 โรงงาน นอกจากนี้ยังมีการส่งออกทั้งในรูปผลสดและพริกแปรรูปต่างๆ รวมทั้งการผลิตเมล็ดพันธุ์พริกเพื่อส่งออกที่สามารถนำเงินเข้าประเทศได้ ทั้งนี้ปี 2553 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ปลูกพริก 5,560 ไร่ ผลผลิต1,973,160 กิโลกรัม(สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2554) โดยพันธุ์พริกที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมืองที่เก็บรวบรวมเพื่อปลูกปีต่อปี และใช้กันมาอย่างต่อเนื่องและมีชื่อพันธุ์ทางการตลาดว่า “พันธุ์พริกกะเหรี่ยง” เป็นพันธุ์พื้นเมืองที่มีลักษณะทยอยเก็บเกี่ยวและมีการปรับตัวในการเจริญเติบโตดีและมีรสเผ็ด เกษตรกรปลูกพริกร่วมกับการปลูกข้าวไร่ หรือข้าวโพด โดยทยอยปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม และเริ่มเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึง ธันวาคม มีลักษณะทรงต้นสูง 1.0 – 1.5 เมตร ผลมีความยาวประมาณ 4 ถึง 6 เซนติเมตร

แต่ลักษณะของพันธุ์พริกไม่สม่ำเสมอในด้านขนาดพุ่มต้น ความดกของผล สีส้มตั้งแต่สีส้มถึงแดง และบางแหล่งพบความอ่อนแอต่อการระบาดของโรคแอนแทรกโนส ที่สำคัญคือของผลผลิตที่

ลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะว่าเกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกเอง ไม่มีการคัดเลือกพันธุ์ที่ดี (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2554) เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์ และจัดการเมล็ดพันธุ์

การพัฒนาพันธุ์พริกพื้นเมือง

พริกที่นิยมปลูกในประเทศไทยมี 2 กลุ่ม ได้แก่ พริกหวาน พริกหยวก พริกชี้ฟ้า ที่อยู่ในกลุ่ม *C. annuum* และพริกเผ็ด ได้แก่ พริกชี้หนุสวน พริกชี้หนุใหญ่ ที่อยู่ในกลุ่ม *C. flutescens* (กรมวิชาการเกษตร, 2551) ผลงานการปรับปรุงพันธุ์พริกของกรมวิชาการเกษตรในช่วงที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุงพันธุ์ พริกชี้ฟ้า(นรินทร์, 2535 และเอนก,2538) สำหรับการปรับปรุงพันธุ์พริกชี้หนุผลใหญ่ได้มีการปรับปรุงพันธุ์พริกห้วยสีทน(เบลเยี่ยม, 2535) ซึ่งอุดม และคณะ(2549) ทำการปรับปรุงพันธุ์พริกชี้หนุรับประทานสดพันธุ์หัวเรือ ได้รายงานว่าได้เริ่มดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษโดยการรวบรวมและคัดเลือกพันธุ์ ระหว่างปี 2540-2541 ทำการเปรียบเทียบพันธุ์ ระหว่างปี 2542-2543 จากการเปรียบเทียบพันธุ์ ทำให้ได้พริกชี้หนุพันธุ์หัวเรือสายพันธุ์ที่ดีจำนวน 5 สายพันธุ์ คือสายพันธุ์ ศก.1ศก.4 ศก.13 ศก.25 และศก.26 เมื่อนำมาทดสอบพันธุ์ในไร่เกษตรกร พบว่าการเจริญเติบโตของพริกแต่ละสายพันธุ์ในแต่ละแห่งใกล้เคียงกันทั้งในแง่ความสูง เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม และการแตกกิ่งแขนง สำหรับผลผลิตพบว่า พริกชี้หนุพันธุ์หัวเรือสายพันธุ์ศก.13 ให้น้ำหนักผลพริกสดสูงสุด 1,744.3 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาได้แก่สายพันธุ์ศก. 25 ศก.26 และสายพันธุ์ของเกษตรกร 1,696.6 1,572.2 และ1,503.4 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ในทำนองเดียวกัน ผลผลิตพริกแห้งต่อไร่ พบว่าพริกสายพันธุ์ศก.25 และศก.13 ผลผลิตพริกแห้ง 484.2 และ 476.9 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ สำหรับพริกหัวเรือสายพันธุ์ของเกษตรกรให้ผลผลิตพริกแห้ง 415.5 กิโลกรัมต่อไร่ พริกชี้หนุพันธุ์หัวเรือสายพันธุ์ศก.25 และศก.13ให้ผลผลิตสูงกว่าสายพันธุ์ของเกษตรกรประมาณ 14% ซึ่งในส่วนของภาคเหนือตอนบน พรรณพกาและคณะ(2551) รายงานว่าได้ดำเนินการรวบรวมสายพันธุ์ตั้งแต่ปี 2546 สำหรับปรับปรุงพันธุ์พริกพื้นเมืองเพื่อการค้า สามารถคัดเลือกสายพันธุ์ที่มีลักษณะดีเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะ ทนต่อโรคแมลง สภาพอากาศ ให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี ได้ถึง 13 สายพันธุ์ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือสายพันธุ์แฉวขาวน่าน, สายพันธุ์แฉวขาวยาว, สายพันธุ์ชี้ฟ้าป้อม, สายพันธุ์แฉวจินดา, สายพันธุ์ช่อไสว, สายพันธุ์แฉวหัวเป็ด, สายพันธุ์แฉวผลห้อย, สายพันธุ์แฉวเขียว, สายพันธุ์แฉวดำ, สายพันธุ์แฉวเดือยไก่, สายพันธุ์แฉวม่วง, สายพันธุ์ชี้ฟ้าพวง, สายพันธุ์ชี้ฟ้าม่วง ผลการทดลองเบื้องต้นในปี 2550 พบว่าสายพันธุ์ที่มีผลผลิตสูงสุดคือ สายพันธุ์ช่อไสว 3,331 กก./ไร่ รองลงไป คือ สายพันธุ์แฉวผลห้อย 2,550 กก./ไร่ สายพันธุ์แฉวขาวยาว 2,493 กก./ไร่ สายพันธุ์แฉวเขียว 2,317 กก./ไร่ สายพันธุ์แฉวจินดาและสายพันธุ์แฉวม่วง 2,130 กก./ไร่ แต่ละสายพันธุ์มีขนาดทรงพุ่มและความสูงของต้นแตกต่างกัน คือ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่มตั้งแต่ 116 ซม. (สายพันธุ์ช่อไสว,สายพันธุ์แฉวหัวเป็ด, สายพันธุ์แฉวผลห้อย) จนกระทั่งเล็กที่สุด คือ สายพันธุ์ชี้ฟ้าพวง 99 ซม. ความสูงต้นตั้งแต่ต่ำสุด สายพันธุ์แฉวขาวยาว

84 ซม.และสูงที่สุดคือสายพันธุ์เขวดำ 151 ซม. นอกจากนี้ยังพบว่าสายพันธุ์เขวม่วงและสายพันธุ์ซี่ฟ้า ม่วงมีสภาพต้นสมบูรณ์และทนทานต่อโรคแอนแทรกโนส ซึ่งระบาดมากในช่วงต่อระหว่างฤดูแล้งกับฤดู ฝนได้ดีมาก นอกจากนี้ จากนุลักษณะ(2551) ทำโครงการพัฒนาพันธุ์พริกโดยชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการ ระหว่างกันยายน พ.ศ. 2549 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ได้พัฒนาพันธุ์พริกโดยการรวบรวม พันธุ์พริกพื้นเมือง ณ จ.ตาก ระหว่างพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2549 ได้ 192 สายพันธุ์ เรียกว่า พริกประชากร B และระหว่างมกราคม ถึงตุลาคม พ.ศ. 2550 ได้ 67 สายพันธุ์ เรียกว่าพริกประชากร C จากนั้นนำพันธุ์พริกจากโครงการการศึกษาสถานภาพการผลิต สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อผลผลิตและ คุณภาพ และต้นทุนการผลิตสาร capsaicin ในพริกพันธุ์การค้าของไทย ซึ่งดำเนินการ พ.ศ. 2548 ถึง 2549 จำนวน 140 สายพันธุ์ เรียกว่าประชากร A ดำเนินการนำพริก 3 ประชากร ปลูกเพื่อบันทึก ผลผลิตและองค์ประกอบของผลผลิตและสารแคปไซซินอยด์ จากนั้นคัดเลือกขยายเมล็ดพันธุ์และผสม ข้ามระหว่างพันธุ์ที่มีศักยภาพสูง ณ จ.ลำปาง ระหว่างพฤศจิกายน พ.ศ.2549 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 พบว่า พริกประชากร A ให้ผลผลิตสดและแห้งต่อไร่ 0.30 และ 0.08 ตันพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสด มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ตันต่อไร่ จำนวน 8 พันธุ์ ได้แก่ พริกอุบล, พริกขี้หนูลูกผสมซูเปอร์ ฮอท, ต 2 – 10, พริกเผ็ดลูกผสมจักรพรรดิ, ต 2 – 6, ต 3 – 11, พริกขี้หนู และ ต 1 -11 พริกประชากร B ให้ผลผลิตสดและแห้งต่อไร่เฉลี่ย 0.35 และ 0.11 ตัน พบว่าพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสดมากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 ตันต่อไร่ คือ พบพระ 3 – 29, 26, 33, 9, 32, 23, 8 พบพระ 2 – 1 พบพระ 3 – 9, 18 และ 25 ตามลำดับ ส่วนพริกประชากร C ยังมิได้ดำเนินการ จากการวิเคราะห์สารแคปไซซินอยด์ของพันธุ์พริก ประชากร B ที่ให้ผลผลิตสูง พบว่ามีปริมาณสารแคปไซซินอยด์เฉลี่ย 79,469 Scoville heat unit (SHU) พันธุ์ที่มีสารมากกว่า 100,000 SHU มี 3 พันธุ์ คือ แม่สอด 1 – 8, พบพระ 3 – 9 และ อุ่มผาง 1 – 1ตามลำดับ พันธุ์ที่ให้ผลผลิตของสารแคปไซซินอยด์รวมที่มีค่ามากกว่า 2,000 กรัมต่อไร่ ได้แก่ พบพระ 3 –33, 3 – 29, 3-9 (11/1 self) และ 3 – 9 (11/2 self) ตามลำดับ การสร้างรูปแบบอาชีพ ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกพริกในจังหวัดตาก ที่มีมูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้นและสามารถเชื่อมโยงการจัดการ ตนเองเข้ากับภาคการตลาด โดยการคัดเลือกพันธุ์พริกพื้นเมืองที่ให้ผลผลิตสูงในแปลงของเกษตรกร ณ จ.ตาก 6 ราย ระหว่างกรกฎาคม พ.ศ. 2550 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 พบว่าพันธุ์ประชากร B ที่ ทดสอบ ณ จ.ตาก ให้ผลผลิตต่ำกว่า จ.ลำปาง ผลผลิตสดและแห้งต่อไร่ เท่ากับ 0.26 กับ 0.62 ตัน และ 0.06 กับ 0.19 ตัน คิดเป็นร้อยละ 238 และ 317 ตามลำดับ พันธุ์พบพระ 3 -9, พบพระ 3 - 18, พบพระ 3 – 20 และ พบพระ 3 - 2 มีศักยภาพให้ผลผลิตสดต่อไร่สูง ส่วนพันธุ์ลูกผสมของประชากร A พบว่าพันธุ์ 98/131, 98/1 และ 99/1 ให้ผลผลิตสดและแห้งต่อไร่มากกว่า 0.3 และ 0.1 ตัน

จึงจำเป็นต้องพัฒนาพันธุ์พริกกะเหรี่ยงที่มีคุณภาพดี ผลผลิตปริมาณสูง ผลผลิตสม่ำเสมอ และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรโดยชุมชนมีส่วนร่วม ทำให้สามารถได้พันธุ์พริก

พื้นที่ที่เหมาะสมกับพื้นที่และการยอมรับของชุมชน สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการปรับปรุงพันธุ์พริกให้แก่เกษตรกรให้สามารถดำเนินการคัดเลือกพันธุ์พริกไว้ใช้ได้เองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1). เพื่อพัฒนาเทคนิคการผลิตเมล็ดพันธุ์พริกกะเหรียงที่มีคุณภาพ ที่เกษตรกรกรในพื้นที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในพื้นที่

2). ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกพริกในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้มีมูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยการคัดเลือกพันธุ์พริกโดยพึ่งพาตนเอง

7. วิธีดำเนินการ :

- อุปกรณ์

- 1). เมล็ดพันธุ์พริกกะเหรียง
- 2). ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15
- 3). ปุ๋ยคอก
- 4). วัสดุปลูก ได้แก่ แกลบดำ ดิน ขุยมะพร้าว
- 5) อุปกรณ์บันทึกข้อมูล ไม้บรรทัด เวอร์เนียคาลิเปอร์ กล้องถ่ายรูป

- วิธีการ

- 1). รวบรวมพันธุ์พริกจากแหล่งต่างๆในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2). จัดทำเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อคัดเลือกพันธุ์พริกกะเหรียงที่มีลักษณะที่ตรงความต้องการเกษตรกร
- 3). ปลูกคัดเลือกพันธุ์พริกให้บริสุทธิ์ โดยวิธี Pure line selection โดย โดยทำการเพาะกล้าพริก เมื่อพริกออกและมีใบจริงประมาณ 2-3 ใบ จึงทำการ ย้ายกล้าพริกลงถุงพลาสติกขนาด 4x6 นิ้ว โดยมีอัตราส่วนผสมของวัสดุปลูกคือ ดิน : ปุ๋ยอินทรีย์ : แกลบดำ เท่ากับ 1 : 1 : 2 หลังจากย้ายลงถุงได้ 25-30 วัน ย้ายปลูกหลุมละ 1 ต้น เตรียมแปลงย่อยขนาด 2.25 x 6.00 ตารางเมตร และเตรียมหลุมปลูกระยะแถวห่างกัน 0.75 เมตร ระยะห่างระหว่างต้น 0.05 เมตร รองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกอัตรา 1,500 กิโลกรัม/ไร่ และปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกต้นกล้าพริกที่มีใบจริง 4-5 ใบ สภาพต้นสมบูรณ์จำนวน 36 ต้น ต่อแปลงย่อย ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอด้วยสายยางรดน้ำ และปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่ เมื่อเริ่มออกดอกโดยโรยรอบทรงพุ่ม พรวนดินกลบแล้วให้น้ำทันที ดูแลและป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามวิธีเกษตรกรที่ดี และเหมาะสมสำหรับพริก(กรมวิชาการเกษตร,2545)

4). บันทึกข้อมูล

- บันทึกลักษณะประจำพันธุ์พริก ตาม descriptor ของ IBPGR.
- การเจริญเติบโต ได้แก่ ความสูงต้น ความกว้างทรงพุ่ม จำนวนกิ่งแขนง
- ผลผลิตและลักษณะของผลผลิต
- จำนวนต้นทั้งหมด จำนวนต้นที่เกิดโรค

5). ประเมินคุณภาพพันธุ์พริก โดยพิจารณาจากเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- ทรงต้นไม่สูงและใหญ่มาก
- มีจำนวนกิ่งแขนงจำนวนมาก
- ลำต้นแข็งแรง
- มีการติดผลดี
- ให้ผลผลิตสูง คุณภาพดี
- รูปร่างผลดี สีผลสดใส
- มีความเผ็ด หอม
- มีความต้านทานโรคและแมลง

- เวลาและสถานที่ ระยะเวลาดำเนินการ เริ่มต้น ตุลาคม 2555 สิ้นสุด กันยายน 2557

สถานที่ทำการทดลอง ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

ดำเนินการรวบรวมพันธุ์พริกกะเหรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอนจาก 15 แหล่ง จำนวน 45 สายพันธุ์

ตารางที่ 1 พันธุ์พริกกะเหรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอนจากแหล่งต่างกัน ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

รหัส	สายพันธุ์	ต้นที่	แหล่งพันธุ์	อำเภอ
------	-----------	--------	-------------	-------

MHSC	001	1	บ้านห้วยเสือเฒ่า	เมือง
MHSC	002	2	บ้านห้วยเสือเฒ่า	เมือง
MHSC	003	3	บ้านห้วยเสือเฒ่า	เมือง
MHSC	004	4	บ้านห้วยเสือเฒ่า	เมือง
MHSC	005	1	บ้านห้วยแก้ว	เมือง
MHSC	006	2	บ้านห้วยแก้ว	เมือง
MHSC	007	3	บ้านห้วยแก้ว	เมือง
MHSC	008	4	บ้านห้วยแก้ว	เมือง
MHSC	009	1	บ้านทบศอก	เมือง
MHSC	010	2	บ้านทบศอก	เมือง
MHSC	011	3	บ้านทบศอก	เมือง
MHSC	012	1	ห้วยสะลอบ	เมือง
MHSC	013	2	ห้วยสะลอบ	เมือง
MHSC	014	3	ห้วยสะลอบ	เมือง
MHSC	015	1	บ้านรักไทย	เมือง
MHSC	016	2	บ้านรักไทย	เมือง
MHSC	017	3	บ้านรักไทย	เมือง
MHSC	018	1	บ้านท่าโป่งแดง	เมือง
MHSC	019	1	บ้านห้วยตอง	ปางมะผ้า
รหัส	สายพันธุ์	ต้นที่	แหล่งพันธุ์	อำเภอ
MHSC	020	2	บ้านห้วยตอง	ปางมะผ้า

MHSC	021	2	บ้านห้วยตอง	ปางมะผ้า
MHSC	022	1	บ้านต่อแพ	ขุนยวม
MHSC	023	2	บ้านต่อแพ	ขุนยวม
MHSC	024	3	บ้านต่อแพ	ขุนยวม
MHSC	025	1	บ้านแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย
MHSC	026	2	บ้านแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย
MHSC	027	3	บ้านแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย
MHSC	028	1	บ้านห้วยกองแปะ	แม่ลาน้อย
MHSC	029	2	บ้านห้วยกองแปะ	แม่ลาน้อย
MHSC	030	3	บ้านห้วยกองแปะ	แม่ลาน้อย
MHSC	031	1	บ้านพะมะลอ	แม่สะเรียง
MHSC	032	2	บ้านพะมะลอ	แม่สะเรียง
MHSC	033	3	บ้านพะมะลอ	แม่สะเรียง
MHSC	034	1	บ้านห้วยไผ่	แม่สะเรียง
MHSC	035	2	บ้านห้วยไผ่	แม่สะเรียง
MHSC	036	3	บ้านห้วยไผ่	แม่สะเรียง
MHSC	037	1	บ้านแม่ลามากลาง	สบเมย
MHSC	038	2	บ้านแม่ลามากลาง	สบเมย
MHSC	039	3	บ้านแม่ลามากลาง	สบเมย
MHSC	040	1	บ้านแม่สามแลบ	สบเมย
MHSC	041	2	บ้านแม่สามแลบ	สบเมย

รหัส	สายพันธุ์	ต้นที่	แหล่งพันธุ์	อำเภอ
MHSC	042	3	บ้านแม่สามแลบ	สบเมย
MHSC	043	4	บ้านแม่สามแลบ	สบเมย
MHSC	044	5	บ้านแม่สามแลบ	สบเมย
MHSC	045	6	บ้านแม่สามแลบ	สบเมย

ทำการเพาะกล้าพริก เมื่อพริกงอกและมีใบจริงประมาณ 2-3 ใบ จึงทำการย้ายกล้าพริกลง

ถุงพลาสติกขนาด 4x6 นิ้ว โดยมีอัตราส่วนผสมของวัสดุปลูกคือ ดิน : ปุ๋ยอินทรีย์ : แกลบดำ เท่ากับ 1 : 1 : 2 หลังจากย้ายลงถุงได้ 25-30 วัน ย้ายปลูกหลุมละ 1 ต้น เตรียมแปลงย่อยขนาด 2.25 x 6.00 ตารางเมตร และเตรียมหลุมปลูกระยะแถวห่างกัน 0.75 เมตร ระยะห่างระหว่างต้น 0.05 เมตร รองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอก อัตรา 1,500 กิโลกรัม/ไร่ และปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกต้นกล้าพริกที่มีใบจริง 4-5 ใบ สภาพต้นสมบูรณ์จำนวน 36 ต้นต่อแปลงย่อย ดำเนินการย้ายปลูกลงแปลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2556 ณ แปลงทดสอบศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอน ภายในศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โดยปี 2556 คัดเลือกไว้ 36 สายพันธุ์ ปลูกคัดเลือกรุ่นที่ 2 (15 พฤษภาคม 2557) เลือกไว้ 12 สายพันธุ์

ผลการเจริญเติบโตพริกกะเหรี่ยงสายพันธุ์ต่างกัน หลังย้ายปลูก 150 วัน

จากการทดสอบประเมินจากเกณฑ์การคัดเลือกพันธุ์พริก ดังนี้

- 1). ทรงต้นไม่สูงและใหญ่มาก
- 2). มีจำนวนกิ่งแขนงจำนวนมาก
- 3). ลำต้นแข็งแรง

ด้านทรงต้น

จากการวิจัย แบ่งได้เป็นสามกลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีทรงต้นไม่สูงใหญ่ ได้แก่ MHSC001 MHSC020 MHSC022 MHSC036 และMHSC041 2) กลุ่มที่มีทรงต้นปานกลาง ได้แก่ MHSC018 MHSC018 MHSC031 และ MHSC035 3) กลุ่มที่มีทรงต้นขนาดใหญ่ ได้แก่ MHSC012 MHSC015 MHSC026 และ MHSC034 (ตารางที่ 2) โดยคัดเลือกต้นที่มีทรงพุ่มต้นไม่ใหญ่เพื่อสะดวกในปฏิบัติดูแลและการเก็บเกี่ยว ทำให้ได้จำนวนต้นต่อไร่มากขึ้น ซึ่ง กรมวิชาการเกษตร, (2545) แนะนำว่า พริกที่มีทรงพุ่มกว้างควรปลูกระหว่างแถว 80-100

เซนติเมตรและระหว่างต้น 50 เซนติเมตร พริกที่มีขนาดทรงพุ่มเล็กควรปลูกระหว่างแถว 60 เซนติเมตรและระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ควรทำร่องระบายน้ำทุก 15 แถว แต่ละแถวไม่ควรเกิน 15 เมตร เพื่อให้สะดวกต่อการปฏิบัติดูแลรักษา

จำนวนกิ่งแขนง

จากการวิจัยพบว่าสายพันธุ์ MHSC015 MHSC022 MHSC034 และ MHSC041 โดยมีจำนวนกิ่งแขนง 7.75 6.18 6.00 และ 5.91 ตามลำดับ มีจำนวนกิ่งแขนงมากกว่าสายพันธุ์การค้า 5.62 กิ่ง (ตารางที่ 2) คัดเลือกต้นที่มีจำนวนกิ่งมากเนื่องจากจำนวนกิ่งมากทำให้มีกิ่งที่ออกดอกติดผลมากตามมาด้วย ซึ่งสุชีลา (2548) กล่าวว่าโดยปกติมักพบดอกเดี่ยว เกิดที่ข้อ ตรงมุมที่เกิดใบหรือกิ่ง แต่อาจพบหลายดอกเกิดตรงจุดเดียวกัน

ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น

จากการวิจัยพบว่าสายพันธุ์ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางลำต้นขนาดใหญ่ ได้แก่ MHSC018 MHSC020 MHSC022 MHSC034 และ MHSC036 โดยมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น คือ 1.29 1.06 1.19 1.14 และ 1.39 ตามลำดับ (ตารางที่ 2) คัดเลือกต้นที่มีลำต้นขนาดใหญ่แสดงถึงความแข็งแรงของต้นในการติดผล และการหักโค่นจากลม ซึ่ง สุชีลา, (2549) กล่าวว่าต้นพริกที่สมบูรณ์มีกิ่งแตกขึ้นมาจากต้นที่ระดับดินหลายกิ่ง จนดูคล้ายกับว่ามีหลายต้นอยู่รวมที่เดียวกัน ดังนั้นจึงมักไม่พบลำต้นหลัก แต่พบเพียงกิ่งหลักๆ เท่านั้น ทั้งลำต้นและกิ่งนั้น ในระยะต้นอ่อน ลำต้นมีลักษณะเป็นไม้เนื้ออ่อน เมื่อมีอายุมากขึ้นลำต้นและกิ่งแข็งเหมือนไม้เนื้อแข็งมากขึ้น แต่กิ่งหรือต้นพริกยังคงเปราะและหักง่าย

ซึ่งจากการวิจัยพบว่า พริกกะเหรี่ยงสายพันธุ์ MHSC015 MHSC022 และ MHSC034 มีลักษณะเกษตรที่เหมาะสมตามเกณฑ์การคัดเลือก

ตารางที่ 2 การเจริญเติบโตพริกกะเหรียงสายพันธุ์ต่างกัน หลังย้ายปลูก 150 วัน

รหัส	สายพันธุ์	ความสูง	ความกว้างทรงพุ่ม		เส้นผ่าศูนย์กลาง ลำต้น	จำนวน กิ่ง
			เหนือ-ใต้	ตะวันออก-ตก		
MHSC	001	41.40	28.30	28.40	0.48	5.00
MHSC	012	58.09	46.00	45.25	0.75	5.18
MHSC	015	50.00	44.00	42.08	0.66	7.75
MHSC	018	54.67	39.58	37.67	1.29	5.50
MHSC	020	47.91	32.08	28.41	1.06	4.83
MHSC	022	39.50	35.80	32.33	1.19	6.18
MHSC	026	68.75	54.83	49.83	0.31	4.83
MHSC	031	53.00	36.00	34.10	0.62	3.90
MHSC	034	64.18	52.09	47.18	1.14	6.00
MHSC	035	55.58	38.00	34.58	0.89	3.00
MHSC	036	41.40	28.30	28.40	1.39	3.5
MHSC	041	37.41	35.08	32.75	0.98	5.91
พันธุ์การค้า		65.25	35.625	35.875	0.47	5.62

ผลผลิตพริกกะเหรียง

ทำการคัดเลือกจากการเปรียบเทียบผลผลิตกับพันธุ์การค้าและเกณฑ์ผลผลิตเฉลี่ยของพริกกะเหรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า มี 4 สายพันธุ์ ที่มีผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ MHSC 012 MHSC 015 MHSC 022 และ MHSC 034 โดยมีผลผลิตเฉลี่ยต่อต้น 432.29 420 394.27 และ 391.25 กรัมต่อต้น ตามลำดับ (ตารางที่ 3) ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์การค้า เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พรรณพกาและคณะ (2551) รายงานว่าได้ดำเนินการรวบรวมสายพันธุ์ตั้งแต่ปี 2546 สำหรับปรับปรุงพันธุ์พริกพื้นเมืองเพื่อการค้า สามารถคัดเลือกสายพันธุ์ที่มีลักษณะดีเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะ ทนต่อโรคแมลง สภาพอากาศ ให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี ได้ถึง 13 สายพันธุ์ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ สายพันธุ์แสวขาวน่าน, สายพันธุ์แสวขาวยาว, สายพันธุ์ซี่ฟ้าป้อม, สายพันธุ์แสวจินดา, สายพันธุ์ช่อไสว, สายพันธุ์แสวหัวเปิด, สายพันธุ์แสวผลห้อย, สายพันธุ์แสวเขียว, สายพันธุ์แสวดำ, สายพันธุ์แสวเตี้ยโก้, สายพันธุ์แสวม่วง, สายพันธุ์ซี่ฟ้าพวง, สายพันธุ์ซี่ฟ้าม่วง ผลการทดลองเบื้องต้นในปี 2550 พบว่า สายพันธุ์ที่มีผลผลิตสูงสุดคือ สายพันธุ์ช่อไสว 3,331 กก./ไร่ รองลงไป คือ สายพันธุ์แสวผลห้อย 2,550 กก./ไร่ สายพันธุ์แสวขาวยาว 2,493 กก./ไร่ สายพันธุ์แสวเขียว 2,317 กก./ไร่ สายพันธุ์แสวจินดาและสายพันธุ์แสวม่วง 2,130 กก./ไร่ และงานลักษณะ (2551) ทำการคัดเลือกพันธุ์พริกกะเหรียงที่ จ. ตาก พบว่า พริกประชากร A ให้ผลผลิตสดและแห้งต่อไร่ 0.30 และ 0.08 ตันพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสดมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ตันต่อไร่ จำนวน 8 พันธุ์ ได้แก่ พริกอุบล, พริกขี้หนูลูกผสมซูปเปอร์ ฮอท, ต 2 – 10, พริกเผ็ดลูกผสมจักรพรรดิ, ต 2 – 6, ต 3 – 11, พริกขี้หนู และ ต 1 -11 พริกประชากร B ให้ผลผลิตสดและแห้งต่อไร่เฉลี่ย 0.35 และ 0.11 ตัน

ตารางที่ 3 ผลผลิตพริกกะเหรียงสายพันธุ์ต่างกันและพันธุ์การค้า

รหัส	สายพันธุ์	ผลผลิตต่อต้น (กรัม)
MHSC	1	369.05c
MHSC	12	432.29a
MHSC	15	420.00a
MHSC	18	272.15h
MHSC	20	320.00f
MHSC	22	394.27b

MHSC	26	345.45de
MHSC	31	283.11gh
MHSC	34	391.25b
MHSC	35	288.33g
MHSC	36	279.10gh
MHSC	41	351.25cd
พันธุ์การค้า		307.50ef
พริกกะเหรียงแม่ฮ่องสอน		375 ก.ก. ต่อไร่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

สายพันธุ์ MHSC012

ลักษณะต้น ทรงต้นเป็นแบบพุ่ม ลำต้นมีรูปทรงกระบอก มีสีเขียวและขนประปราย

ลักษณะใบ ใบมีสีเขียว ใบมีรูปร่างเป็นใบรูปหอก มีขนที่ใบประปราย ขอบใบเป็นขนครุย

ลักษณะราก รากแก้ว

ลักษณะดอก ก้านดอกตั้ง วงกลีบดอกเป็นรูปวงล้อ อับเรณูมีสีน้ำเงิน ก้านชูอับเรณูมีสีขาว
วงกลีบเลี้ยงมีสีเขียว วงกลีบดอกมีสีขาวแกมเขียว

ลักษณะผล ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อผลแก่จะสีแดง การติดผลอยู่ระดับสูง รูปร่างผลเรียวยาวเป็น
มันมีความยาวอยู่ระหว่าง 4.1-6.0 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางแคบมาก ผลมีลักษณะ
ชี้ขึ้น รูปร่างส่วนบนของผลมน รูปร่างปลายผลแหลม ลักษณะผิวของผลเรียบ

ลักษณะเมล็ด เมล็ดมีสีเหลืองเข้ม

ลักษณะอื่น ๆ

ลักษณะเด่นพิเศษ



พริกพันธุ์ MHSC 012

สายพันธุ์ MHSC015

ลักษณะต้น ทรงต้นเป็นแบบพุ่ม ลำต้นมีรูปทรงกระบอก มีสีเขียวและขนประปราย

ลักษณะใบ ใบมีสีเขียว ใบมีรูปร่างเป็นใบรูปสามเหลี่ยม มีขนที่ใบประปราย ขอบใบเป็นขนครุย

ลักษณะราก รากแก้ว

ลักษณะดอก ก้านดอกตั้ง วงกลีบดอกเป็นรูปวงล้อ อับเรณูมีสีน้ำเงิน ก้านชูอับเรณูมีสีขาว

วงกลีบเลี้ยงมีสีเขียว วงกลีบดอกมีสีขาวแกมเขียว

ลักษณะผล ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อผลแก่จะสีแดง การติดผลอยู่ระดับสูง รูปร่างผลเรียวยาวเป็น

มันมีความยาวอยู่ระหว่าง 3.1-5.0 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางแคบมาก ผลมีลักษณะ

ชี้ขึ้น รูปร่างส่วนบนของผลมน รูปร่างปลายผลแหลม ลักษณะผิวของผลเรียบ

ลักษณะเมล็ด เมล็ดมีสีเหลืองเข้ม

ลักษณะอื่น ๆ

ลักษณะเด่นพิเศษ



พริกพันธุ์ MHSC 015

สายพันธุ์ MHSC022

ลักษณะต้น ทรงต้นเป็นแบบพุ่ม ลำต้นมีรูปทรงกระบอก มีสีเขียวและขนประปราย

ลักษณะใบ ใบมีสีเขียว ใบมีรูปร่างเป็นใบรูปไข่ มีขนที่ใบประปราย ขอบใบเป็นขนครุย

ลักษณะราก รากแก้ว

ลักษณะดอก ก้านดอกตั้ง วงกลีบดอกเป็นรูปวงล้อ อับเรณูมีสีน้ำเงิน ก้านชูอับเรณูมีสีขาว

วงกลีบเลี้ยงมีสีเขียว วงกลีบดอกมีสีขาวแกมเขียว

ลักษณะผล ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อผลแก่จะสีแดง การติดผลอยู่ระดับสูง รูปร่างผลเรียวยาวเป็น

มันมีความยาวอยู่ระหว่าง 3.1-5.0 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางแคบมาก ผลมีลักษณะ

ชี้ขึ้น รูปร่างส่วนบนของผลมน รูปร่างปลายผลแหลม ลักษณะผิวของผลเรียบ

ลักษณะเมล็ด เมล็ดมีสีเหลืองเข้ม

ลักษณะอื่น ๆ

ลักษณะเด่นพิเศษ



พริกพันธุ์ MHSC 022

สายพันธุ์ MHSC034

ลักษณะต้น ทรงต้นเป็นแบบพุ่ม ลำต้นมีรูปทรงกระบอก มีสีเขียวและขนประปราย

ลักษณะใบ ใบมีสีเขียว ใบมีรูปร่างเป็นใบรูปสามเหลี่ยม มีขนที่ใบประปราย ขอบใบเป็นขนครุย

ลักษณะราก รากแก้ว

ลักษณะดอก ก้านดอกตั้ง วงกลีบดอกเป็นรูปวงล้อ อับเรณูมีสีน้ำเงิน ก้านชูอับเรณูมีสีขาว

วงกลีบเลี้ยงมีสีเขียว วงกลีบดอกมีสีขาวแกมเขียว

ลักษณะผล ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อผลแก่จะสีแดง การติดผลอยู่ระดับสูง รูปร่างผลเรียวยาวเป็นมันมี

ความยาวอยู่ระหว่าง 4.1-6.0 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางแคบมาก ผลมีลักษณะชี้ขึ้น

รูปร่างส่วนบนของผลมน รูปร่างปลายผลแหลม ลักษณะผิวของผลย่น

ลักษณะเมล็ด เมล็ดมีสีเหลืองเข้ม

ลักษณะอื่น ๆ

ลักษณะเด่นพิเศษ



พริกสายพันธุ์ MHC 034

สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากการคัดเลือกพันธุ์พริกกะเหรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จาก 15 แหล่ง จำนวน 45 สายพันธุ์
เปรียบเทียบการเจริญเติบโตและผลผลิต พบว่า มี 4 สายพันธุ์ ที่มีลักษณะเกษตรที่ดีตามเกณฑ์

คัดเลือก ได้แก่ MHSC 12 MHSC 15 MHSC 22 และ MHSC 34

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

คาดว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ในปี 2557 กลุ่มเป้าหมายคือ เกษตรกรบ้านน้ำเพียงดิน บ้าน
ห้วยปู่แกง บ้านห้วยแก้ว อ.เมือง เกษตรกรบ้านแม่ลาหลวง แม่สามแลบ อ.สบเมย และกลุ่มเกษตรกร
ผู้ปลูกพริกกระเหรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

11. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. 2545. เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับพริกและมะเขือเทศ. ชุมชมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.

จานุลักษณะ ขนบตี. 2541. การผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก. สำนักพิมพ์โอเดียนส์ไตร์, กรุงเทพฯ. 183 น.

นรินทร์ พูลเพิ่ม. 2535. การทดสอบพันธุ์พริกชี้ฟ้าเพื่อทำพริกแห้ง. รายงานประจำปี 2535

ศูนย์วิจัยพืชสวนพิจิตร กรมวิชาการเกษตร.

เบลเยี่ยม เจริญพานิช. 2535. การทดสอบพันธุ์พริกชี้ฟ้าห้วยสีทัน 1 ที่คัดเลือกได้ในไร่

เกษตรกร. รายงานประจำปี 2535. ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ สถาบันวิจัยพืชสวน

กรมวิชาการเกษตร.

พรรณผกา รัตนโกศล สุระพงษ์ รัตนโกศล อุดม คำชาและ แदनชัย แก้วดี 2551พริกพันธุ์

พื้นเมืองในจังหวัดน่าน ว. วิทยาศาสตร์การเกษตร 39(3) (พิเศษ) : 314-317 น.

วรรณภา เสนาดี, อทิพัฒน์ บุญเพิ่มราศี และ รุจิณี สันติกุล. 2550. พริก...พืชผักเศรษฐกิจ...ชุมชน

ชีวิตชาวสวนไทย. เคหการเกษตร 40(2): 73 – 104.

ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. 2554. ธุรกิจเมล็ดพันธุ์ไทย : เร่งพัฒนาสู่ศูนย์กลางการผลิตและการขาย

เมล็ดพันธุ์สู่ภูมิภาค. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล

<http://www.positioningmag.com/prnews/prnews.aspx?id=42350>

สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2554. ข้อมูลปลูกพริกกระเหรียง 3 ปีย้อนหลัง

สารสนเทศส่งเสริมการเกษตร. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล
[http://www.maehongson.doae.go.th/web2011/index.php?option=com_content
&view=category&layout=blog&id=43&Itemid=63](http://www.maehongson.doae.go.th/web2011/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=43&Itemid=63)(15 มิถุนายน 2554).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2550. ปริมาณและมูลค่าส่งออกรายเดือนของพริกตระกูล

แคปซิกัมปี 2546 - 2550. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สุชีลา เตชะวงศ์เสถียร. 2549. พริก : การผลิต การจัดการ และการปรับปรุงพันธุ์. บริษัท เพรส มีเดีย
จำกัด, กรุงเทพฯ. 168 หน้า.

อุดม คำชา ฤดีภรณ์ ศรีสวัสดิ์ ชูศรี คำลี สวัสดิ์ สมสะอาด รัชนี้ ศิริยาน และมะนิต

สารุณา. 2549. การปรับปรุงพันธุ์พริกชี้หูรับประทานสดพันธุ์หัวเรือ. รายงานผลงานวิจัย
ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี
กรมวิชาการเกษตร. 12 น.

อนก บางข้า. 2538. การเปรียบเทียบพันธุ์พริกหวานนอกฤดูการผลิต. รายงานประจำปี

2538. สถานีทดลองพืชสวนน่าน สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร.

IBPGR Secretariat. 1983. "Genetic resources of Capsicum" International Board

for Plant Genetic Resources, AGPG/IBPGR/82/12, Rome. 49 pp.